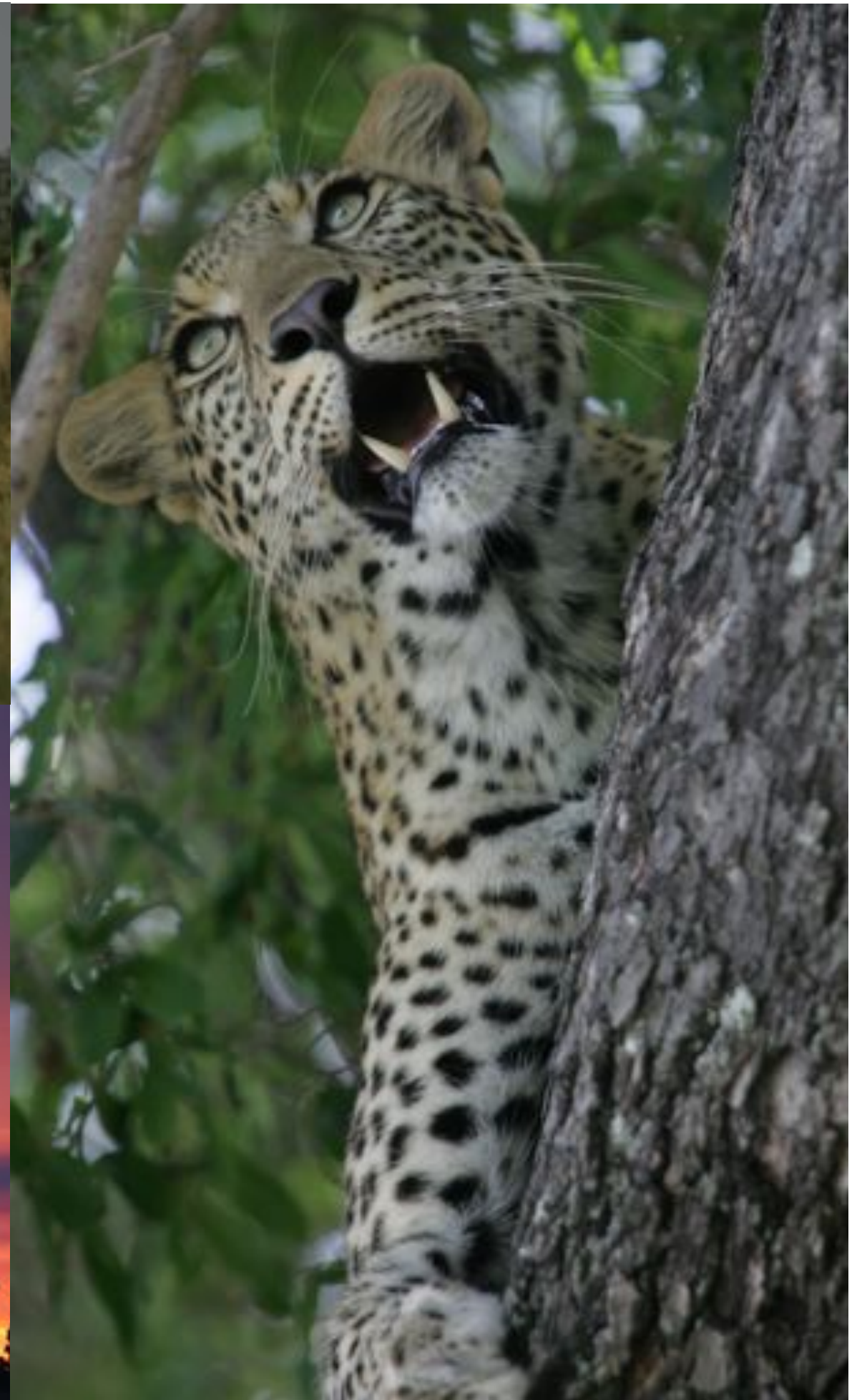

DE HEMEL VAN BOTSWANA

-in de delta van Okavango en Linyanti-

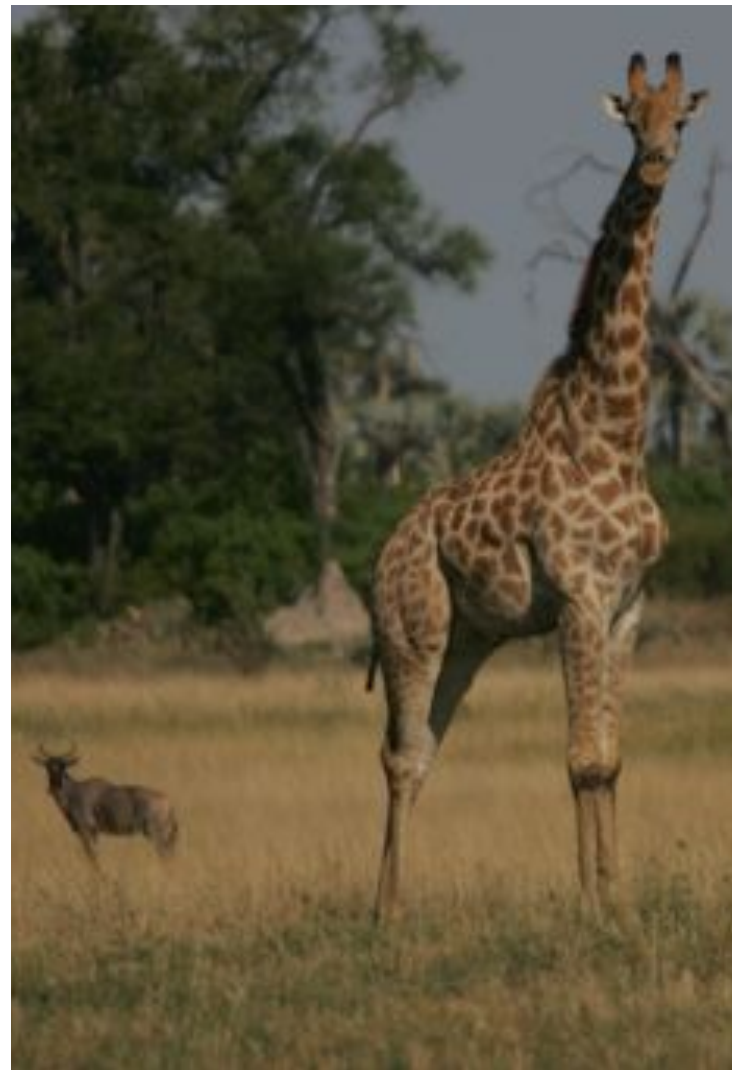

Weemoedig brullen met een leeuw, lui knorren met een luipaard en kinetisch blaffen met wilde honden: drie stops in de oase van de Okavango, 's werelds enige binnendelta. Drie keer luxueus leven in Chitabe, Vumbura en Kings Pool, alleen in de Afrikaanse wildernis.

Het landschap weet niet wat het wilt, kan niet beslissen of het woestijn of een oase van water wil zijn, Kalahari of Okavango. Onder me, het vliegtuigje is van Maun onderweg naar het eerste tentenkamp, is dat het mysterieuze gevecht tussen zand en rivier: de Okavango loodst vanuit de wouden van Angola z'n water niet naar de oceaan, maar wel, eerst door Namibië en daarna in het noorden van Botswana, naar de woestijn waar het die immense delta van moerassen, poelen, kanalen, lagunes, riet- en papyrusvelden, bossen en eilanden vormt om dan in het niets te verdwijnen. Maar op de scheidslijn van dor zand en vruchtbaar water weet het land nog niet wat het wilt: schrale begroeiing, een paar plassen, vegen groen. Het regenseizoen laat op zich wachten, het land wacht, de dieren wachten, de mensen wachten. Ik ook, vol ongeduld, om in de delta beesten en vogels te zien. Daar staan de eerste palmen, een rivierbedding, velden die nat zijn als een vijver vol kroes. Daartussen ligt de airstrip. "Welkom in Chitabe", lacht Dawson terwijl een forse wind zand in de ogen blaast. "Het moet regenen, maar de winden houden de wolken uit het zuiden weg. Dit is augustusweer, niets voor december. Maar het is aangenamer dan in Europa". Met de jeep zijn we op weg naar het tentenkamp. Wie zal me deze reis initiëren in het Afrikaanse bushleven? Bürchells spreekw en grijskopmus, impala's en onvolwassen giraffen. Bij het kamp zingen vijf meisjes me welkom in mijn tijdelijke thuis, het kamp van Chitabe in de delta.

VOLG DE ZANDHOENDERS

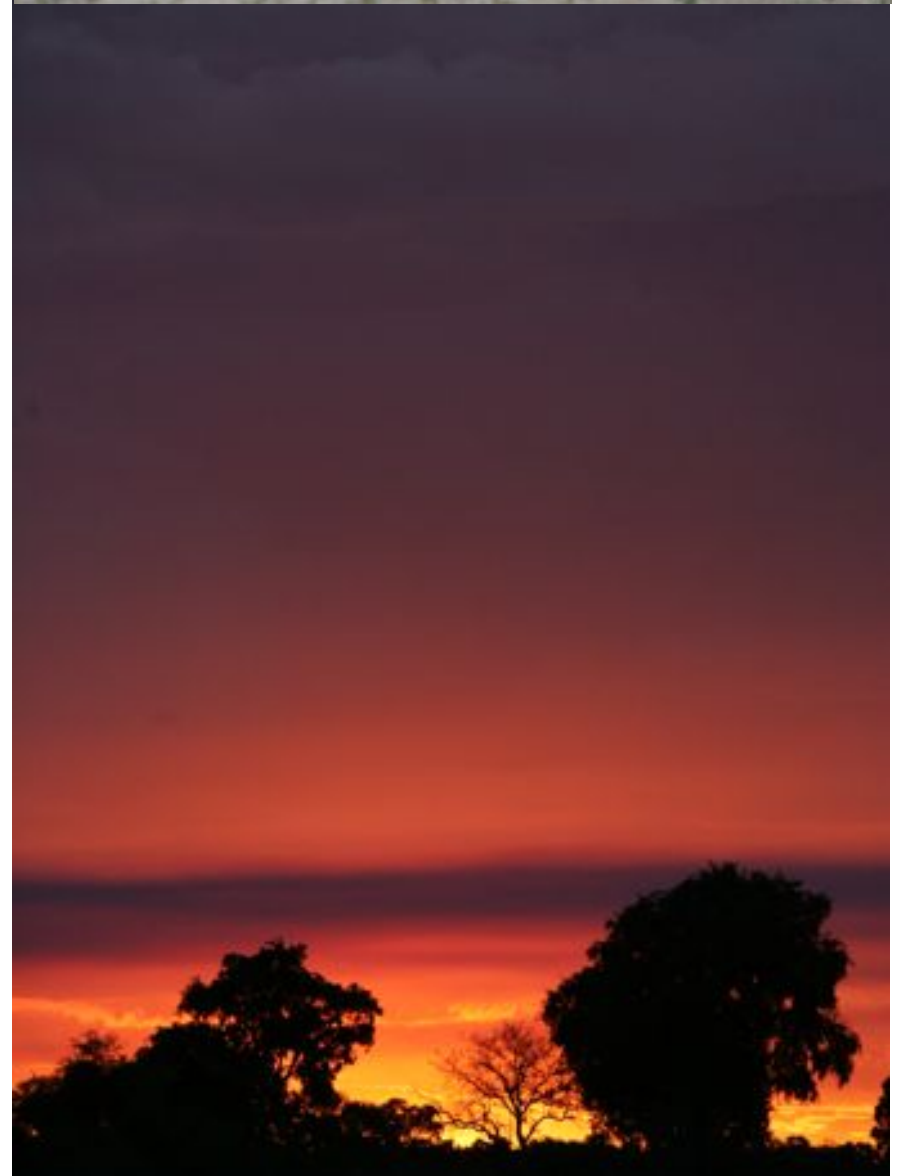
“Of ze wat gezien hebben?”. Het koppel uit Chicago glundert, terwijl we een stoofpot van wrattenzwijn met wortels nuttigen. In het glas traant Kaapse wijn. “Ongelooflijke mazzel op onze eerste reis in Afrika. Een luipaard scheurde de rug van een impala open. Wat een dramatisch schouwspel”. Bofkonten, zo’n kill krijg je niet vaak te zien, zeer tot mijn ongeluk en dat van de antilope. Ach wat, morgen brengt wel iets. Venus staat aan de hemel, op een tak zit zwijgzaam een dwergooruil. Rond het vuur drinken we een laatste glas. Vroeg slapen, want vroeg op. Dit zuidelijk deel van de delta is bosland met mopane-bomen, met dubbele bladeren als waren het vlinders. Her en der staan palmen, een zeldzame keer ontmoeten we een baobab. Of een marula met gele vruchten: “daar maken dorpelingen een heerlijk biertje van. Of likeur, moet je vanavond proberen”, zegt Dawson in de vroegste ochtenduur. Ontbijt om half zes, nu onderweg tot de middag. Scharrelaars fladderen azuurblauw rond, een zandhoen trippelt over de piste en als een pijl schiet een koekoek in zwart en wit voorbij. “In de cultuur van mijn volk, de Tsetswana, is die vogel geassocieerd met regen. We noemen hem de bliksemvogel, omdat met zijn komst het weer verandert. En die zandhoenders leven in dorre streken. Met druppels tussen hun veren vliegen ze vijftig kilometer om hun jongen te laven. If you get lost in the bush, zeggen wij, follow the sandgrouse in the morning and the evening. Ze brengen je naar het water”. Of hoe vogels en het weer, legenden en wetenschap evengoed het dagelijks leven als een safari kruiden. Dat doen ook de dieren: grazende wildebeesten, vluchtende bavianen, een olifant die zich met stof besproeit, een wegrennende gele mangoest. Alles is droog. “Onvoorspelbaar”, zegt mijn gids. “De bodem van opgewaaid zand uit de Kalahari is soms vierhonderd meter dik. Vroeger was dit een depressie, allicht met een meer. Tektonische platen schuiven voortdurend waardoor het zand verzakt. Als de vloed uit Angola komt, vloeit het water soms elders dan in voorbije jaren. Je weet het nooit, de delta verandert voortdurend”. Termietenheuvels staan als ranke fallussen in de hemel, rode bloemen luisteren naar een frivool ‘fireball Lily’ en in de lucht zweven teveel gieren opdat er niets aan de hand zou zijn. “Drie dagen geleden hebben twee mannetjes hippo’s fel strijd geleverd. Daar ligt een dood kadaver, ik rijd rond om je de stank te besparen”. Van de twee ton vlees blijft niet meer over dan botten en een schedel: op het slagveld zitten gieren en maraboets, ongeduldig wachtend tot zes gevlekte hyena’s zich met de laatste resten huid van het nijlpaard hebben volgevreten. Het landschap is groen, met beken en modderpoelen. Ooievaars, reigers, ijsvogels en een moeras boubou. Jakhalzen tonen hun zwarte rug in het hoge gras. In een volmaakte S gooien rode lechwe’s, antilopen van drassige gronden, hun hoorns naar achteren zoals alleen vrouwen dat met hun lange manen kunnen. We houden halt voor koffie en koekjes. Door de verreijkijker tuur ik naar een groepje tsessebe, donkerkleurige antilopen die als versteend naar de vijand kijken. Ik vind een staart, een schokschouderend lijf, priemende ogen, zwarte vlekken op oorlogspad: luipaard. Prachtige kat, in de hiërarchie tussen sterke leeuw en snelle cheetah. Maar de overmacht is te groot, de tsessebe wandelen als overwinnaars weg en de luipaard legt zich neer bij haar jong dat ze in een boom heeft verscholen. Weer geen kill, maar wel een waarneming van gestileerde kracht in een Afrikaans decor tussen woestijn en water.

WANDELADRENALINE

Middag is in safariland siesta-tijd. Niet voor mij: een dutje is dodelijk vermoeiend. Terwijl anderen zich in hun comfortabele hut te ruste leggen, dwaal ik langs de staketsels om lokale vogels te detecteren: baardspecht, een papegaai die naar de naam Meyers luistert, babbelaars met witte stuit, gierzwaluwen met zeisen als vleugels, eindeloos kwetterende frankolijnen met rode snavel. In de bibliotheek blader ik door een boek over wilde honden, tel in m'n notaboekje al na de eerste ochtend 19 zoogdieren, ik zet me aan het zwembad en wacht op wat komt. Wijfjes van de reedbuck grazen in de vlakte, achter me glippen duikers schuw voorbij en op de balustrade spelen boomeekhoorns. Ik lees over het bedreigde leven van de wild dogs, droom gefascineerd weg en kijk op: aan de rand van de poel zit een stoere bink te drinken, een baviaan met een kop als een hamer. Hij en ik, zelfde stamboom, idyllisch aan de waterkom, op een paar meter van elkaar. Soortgenoten zitten in een boom achter me, moeders met hun jong kletsen hardop alsof ze op theevisite zijn, nog een mannetje loopt door de bar zonder een drankje mee te ritsen. Siesta in beestenland. Boven het kamp verschijnen zwarte wolken, de eerste druppels vallen. Om vier is het tea-time en ik maak me op om een wandeltocht door de bush te maken. De regels zijn klassiek: op één lijn achter de gids, stille communicatie, nooit weglopen of panikeren, bijeen blijven, afstand houden van big game, als we die al tegenkomen. Wandelsafari's zijn de meeste intense ervaring: de natuur geeft zich in haar onverschilligheid, haar wetten bepalen je stappen. Iedere pas is behoedzaamheid, adrenaline en vreugde, voor het dreigend gevaar of de kleinste ontdekking. Planten, bomen, vogels, insecten, wolken, de aarde, zoogdieren, uitwerpselen, geluiden ver of dichtbij, voor alles is er een verhaal, legende, wetenschappelijke uitleg of simpele anekdote. Dawson, met kogelgordel en geweer, voelt, ruikt, vertelt: de buffeldoornstruik, de saga van de schildpad en haar pantser, de vrucht van de worstenboom die goed is voor huidkanker of een grotere penis, de ... Stilte! Krakende takken, gebladerte dat onheilspellend ritselt, een troep kolossen. "We walked into a breeding herd of elephants", fluistert Dawson. Mijn gids is extreem voorzichtig: aftocht blazen, op veilige afstand de dikhuiden laten passeren, mannetjes, kloeke wijfjes, babyolifanten, een dertigtal met een achterblijver. Omsingeld door gevaar, denk ik plagerig, straks missen we het vliegtuig. Want dat is het schitterende geheim: urenlang wandelen in de weidse natuur vol leven, dreigend en aanlokkelijk, intens en kleurrijk terwijl het op het betonnen thuisfront koud en dor is. Behoedzaam lopen we in een boog, van boom naar struik en verdwijnen in een open vlakte. Wat een esthetisch perfect decor: een horizon van palmen, drie giraffen en lijven in wit en zwart van een troep BürcHELL's zebra's, waakzaam op een rij om bij het geringste onraad te vluchten. Op de terugweg naar de lodge krijgen we gezelschap van een honingvogel: met z'n roep lokt hij zowel mensen als honingdassen om een bijennest voor hem open te maken. "En de legende verhaalt dat je bij het weggaan als teken van dank een paar rijstkorrels achterlaat".

DE ROEP VAN AFRIKA

Bij aankomst in de lodge blijkt dat in de vlakte een leeuw is gespot. Mijn gids kijkt me aan, ik knik verlangend. Met de jeep bereiken we al vlug de open plek. Vadsig ligt de koning te dutten. “Mannetje tussen vier en zes jaar. Hij doolt rond, samen met z’n broer”. Stilaan donkert het, het zacht ademende lijf geeft geen krimp, al kijkt hij geregeld met één oog naar de indringers. Dawson geeft ons tien minuten: “dan vertrekken we, maar ik ben zeker dat hij contact zal zoeken met z’n gezel”. Een kwartiertje later, de hemel kleurt grijs en vuurrood, richt de leeuw zich op, kijkt voor zich uit zoals bronzen exemplaren dat bij de ingang van een paleis doen. Dan gebeurt het: snoet zachtjes omhoog, de bek open, ogen toe, een zucht die vanuit het diepst van zijn longen aanzwelt tot een langgerekte dreun, een monotoon woooooh als een diepe bas, een oorverdovende eruptie van woeste, oeroude en archaïsche klanken, of van één enkele klank, een barbaarse melodie die je kilometers ver kan horen en waarmee hij zijn broer roept, die hij, bariton van de savanne, herhaalt en herhaalt, wel achttien keer tot zijn longen het opgeven, zoals hij het na tweehonderd keer paren ook opgeeft, en zijn fiere, bijna weemoedige klaagzang verstomt. Dan is het stil. Er is niemand anders. “Don’t say this isn’t magic”, fluistert Dawson. De roep van de wildernis, ontembaar, misschien uitgestorven binnen enkele decennia maar nog altijd diep en donker Afrikaans, voor altijd.

HET KOSTBAARSTE WOORD

“Pula... pula”, zingen de meisjes bij aankomst. Pula, zegt ook Modisane. “Welkom. Pula betekent ook regen, het is de nationale munt en bij het eten kan je het ook voor smakelijk gebruiken. Of voor gezondheid bij een lokaal biertje. Pula is een van de kostbaarste woorden in het Tsetswana”. De blauwzwarte hemel is regenzwanger, het houten pad op stelten tussen het riet is glibberig. Zes tenten op een bosrijk eiland, met bibliotheek, zitruimte en eetplaats onder puntige hutten: Little Vumbura is een intimistisch dorp. Hier heeft het land al eeuwen beslist: moerassen, kanalen, lagunes met waterlelies, helder stromend water uit Angola, een amfibische kosmos van riet, lisdodde en papyrus, een wereld van reigers, pelikanen, jacana’s en aalscholvers, ibissen, slangenhalsvogels, bedreigde lelkraanvogels, rode lechwe’s en sitatunga’s. Als we in een platboot met walsende bochten door de kanalen glijden, heb ik het grootste geluk: versteend maar al even vlug verdwenen staat in het water zo’n sitatunga, een schuwe moerasantiloop die je hoogst zelden te zien krijgt. Waterlelies pronken op het gladde water, een universum van vogels, galerijen van papyrus, een hemel vol reusachtige wolken die in de lagunes weerspiegelen, de schubben van een lome krokodil. “Met de regen begint de zomer. Dor land wordt groen land. Een prachtige tijd. Overvloed aan voedsel, aan nieuw leven, cups are everywhere, maar het toerisme noemt dit laag seizoen”, glundert Modisane: zwangere impala’s, pasgeboren baby onder een struik, kudu met jong, kleine maar al grote giraffen, tsessebe met kalveren die nauwelijks overeind blijven, biggen van wrattenzwijnen. En hyena’s: op de oever bij een termietenheuvel kijkt een moeder naar haar spelende welpen. Grote aaibaarheidsfactor, straks kraken ze met hun machtige kaken alle kadavers. Door de hemel zweeft een bateleur, een goochelarend met witte vleugels die zwart zijn omrand. “Weet je hoe je mannetje en wijfje onderscheidt? Bij de ene is de rand breed als een baard, bij haar fijn als mascara: een goed hulpmiddel”. De zoveelste wijsheid uit de bush. Als het donkert, meren we aan tussen het riet, knabbelen op een jonge papyrusstengel en nippen van een gin & tonic. De zonsondergang boven de Okavango is zwart en wijnrood, met brandende wolken, grommende hippo’s in het water dat zilverblauw, paars en zwart kleurt, een paradijs van water in het hart van de woestijn.

A close-up photograph of a white water lily flower in full bloom, floating on a pond. The flower has many white petals and a yellow center. It is surrounded by large, green, oval-shaped lily pads. The water is dark and reflects the flower and the leaves.

HARMONISCHE WERELD

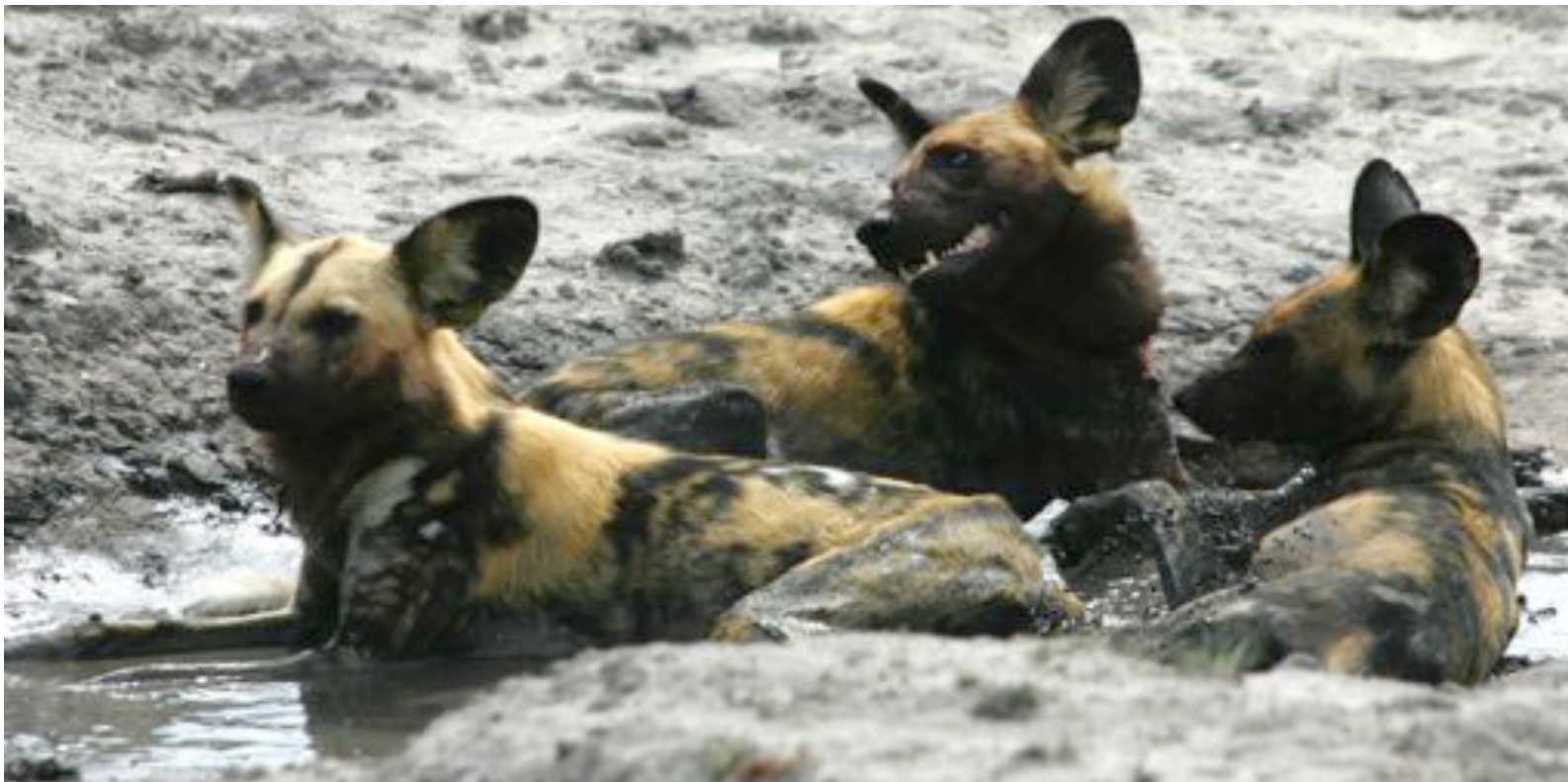
De knoppen zijn dicht, als gesloten lippen die niet willen zoenen. In wit en schuchter roze beschermen de waterlelies hun binnenkant tegen de zon. “Nachtbloeiërs, slechts hier en daar vergist eentje zich van licht en donker”, lacht Modisane terwijl hij met even stevige als zachte hand de

stok in de ondiepe lagune boort. Op hun steel deinzen de lelies uiteen voor de punt van de mokoro: zo wiebelend het gevoel aanvankelijk ook is zozeer is de prauw het beste vervoermiddel door de Okavango: traag ritme, de bootsman rechtop en ik zittend in de boeg, waterwild, vogels, geluiden van de natuur en de roeispaan die door het water snijdt, de stilte van de delta. Een andere wereld.

Wandelen door de bush is adrenaline, in zo’n bootje over het water schuiven, is rust en vredigheid. Een zwart waterhoen, een reiger die met opengevouwen vleugels de lichtreflecties op het water wegtovert om beter te kunnen vissen, in een boom een roestende Pel’s visuil, allemaal zijn het burens in een tuin van Eden.

En daarboven, haast even mooi als in de weerspiegelende lagune, schittert met wolken en Afrikaans licht de hemel van Botswana, gesmukt met papyrus en alle vogels. De hemel, dat is de horizon, de wolken boven grasland of het open water, de wind en de papyrus, de zon die waggelend tussen de wolken verdwijnt, iedere dag meesterlijk, iedere dag rood en zwart en blauw. De gids peddelt de mokoro vooruit en de deining wist voor even het beeld van de hemel weg. Het is tijd om terug te keren naar de lodge, mijn slaapstede in de meest harmonische van alle werelden.

HET WREEDSTE TAFEREEL

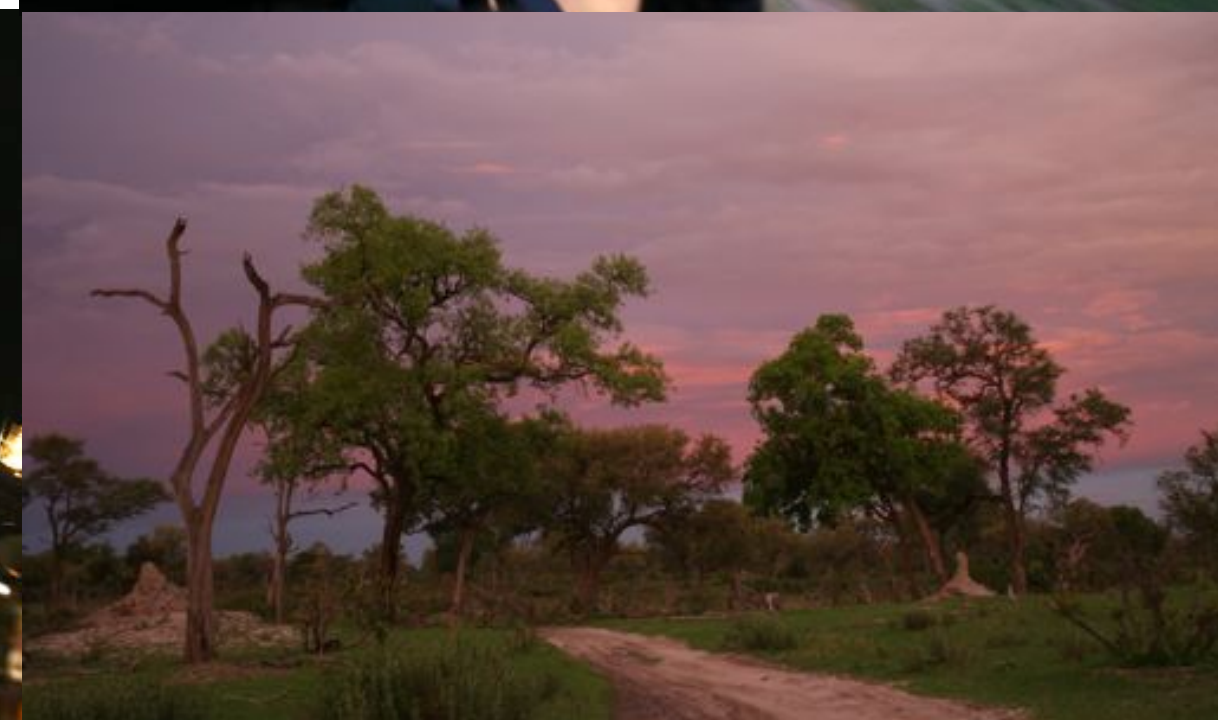
“We do a flying safari”, zegt de piloot voor we de delta verlaten. “We vliegen zo laag als wettelijk is toegelaten, tussen 80 en 120 meter”. Alsof ik even hoog op de Antwerpse kathedraal sta, heb ik droog land onder me, met troepen olifanten en buffels, witte reigers en hollen van aardvark. Veertig minuten als een roofvogel in de lucht: het Savuti-kanaal en de Linyanti-rivier, die de grens vormt met Namibië en verderop als Chobe in de Zambezi vloeit. Maar we zetten de wielen aan de grond bij Kings Pool, een van de meest exclusieve lodges in Botswana. “Dit is ander land dan de delta”, vertelt Gift, “de moerassen van Linyanti zijn een uitvloeier van de Okavango, toch 150 kilometer hier vandaan. Wil je iets bijzonders zien?”. Totnogtoe heb ik ze altijd en overal gemist, dus probeer ik mijn favoriete “wild dogs, maybe”. Moeilijk, maar niet onmogelijk, is het antwoord. Voor we toekomen bij de lodge geloof ik mijn ogen niet: bij een poel liggen zes wilde honden. Grote oren, intelligente snoet, gevlekte huid en op de nek een gestileerde zwarte streep. Volle magen, ze hebben gegeten. “Maar als een impala passeert, zullen ze jagen. Ze laten geen kans voorbij gaan. Wild dogs jagen in groep, ze lossen elkaar af en putten hun slachtoffer uit. Weinig overlevingskans, van alle roofdieren hebben ze het meest succes. Ooit wijdverbreid leven nu door verlies van leefmilieu en bejaagd door landbouwers nog slechts verspreide populaties. Botswana en de delta zijn een van hun laatste stekhouders. Ze zijn ook meer verwant aan wolven dan aan honden. Na veel discussie verandert hun naam misschien in spotted wolf”. De rovers luieren, drinken en dollen met elkaar, ze slapen en leiden een zorgeloos leventje. Tot plots uit de bush silhouetten opduiken met trage, onverstoorbare en zelfzekere gang. Kloeke leeuwinnen op zoek naar water en prooi. In een flits schieten de honden overeind, blaffen gedempt en lopen zenuwachtig heen en weer tot ze het op een lopen zetten. Door dicht struikgewas zetten we de achtervolging in. Mijn hart slaat sneller, de honden verspreiden zich, komen weer bijeen, ik begrijp niet hoe Gift hun traject kan volgen. De lome beesten van daarnet veranderen in alerte jagers, ze communiceren onrustig, koppen bewegen in alle richtingen, in een mum worden het bloeddorstige doders: in een flits hebben ze een jonge impala beet en scheuren in dolle razernij de antiloopt uiteen. Wat een moorddadig tafereel dat nauwelijks tien seconden duurt. Elk van de wild dogs sleurt een poot, kop of ribstuk mee en schrokt het vlees en de botten in geen tijd door het bloederige bakkes. Nooit heb ik medelijden gevoeld met de slachtoffers van de natuurwetten, maar nu ik voor het eerst wilde honden ontmoet, sta ik verbijsterd te kijken. Het is het wreedste beeld dat ik ooit heb gezien, maar de stilte, de onverschilligheid en tijdeloosheid in de bush zijn allang weer teruggekeerd.

ESTHETIEK VAN EEN SAFARI

Als we in het tentenkamp toekomen, ben ik zo gelukkig dat ik iedereen van de staff zou zoenen. Onder een groot dak, met zetels, hardhout en Afrikaanse artefacten kijkt de lodge uit over een afgesneden arm van de rivier. Hippo's bassen, grote bomen geven schaduw aan zes hutten vol intiem comfort, waarvan eentje me opneemt in een weldoend paleis boven het water. Het is een dagindeling waar je vlug aan went: opstaan met koffie in de schemering, ochtendsafari, ontbijt, eventueel nog een korte trip, lunch en siesta, thee en namiddagsafari met sundowner, diner en vroeg slapen. Alle dagen opnieuw, vervelen doet het nooit. We zijn weer op weg met de jeep. Je doet gewone waarnemingen, die ook dan nog intens zijn als je al voor de vijftigste keer olifanten ziet, je leert over bloemen en bomen die mee bepalen welke dieren je mag verwachten. Soms zie je een zeldzaamheid. Je past je aan de wetten van de bush aan, maar altijd is het puur genieten van dit Afrikaanse landschap en z'n geheimen. Zo ervaren ben ik toch al dat de onrust van een troep bavianen me zegt dat er gevaar dreigt. Daar ligt ze op een boomstronk: een wijfje luipaard in de kracht van haar leven, slank en lenig lijf, de gevlekte vacht als was het pikante lingerie, de priemende ogen en de bek vol dodelijke tanden. Ze staart naar een pasgeboren impala. We wachten, het tafereel lijkt gestold in de tijd, we kijken een uur lang naar het ritueel van prooi en rover, tot de luipaard het opgeeft en in het struikgewas verdwijnt. Soms zie je tijdens een safari maar één beest, maar is de ervaring van een esthetische perfectie. Op zo'n moment is Afrika volmaakt.

Afrika voor bemiddelden.

Botswana, zo'n 13 keer België, is een van de bijzonderste bestemmingen in Afrika: een hard woestijnland met in z'n hart de immense delta van de Okavango, een groene oase van moerassen, kanalen en savanne. Nergens boordend aan zee is het land op de steenbokkeerkring pas sinds 1966 een onafhankelijke republiek. Als een van de armste landen van Afrika heeft het met de grootste diamantindustrie ter wereld zowel gezondheidszorg, schoolsysteem als sociale voorzieningen uitgebouwd. Voor de inkomsten uit het toerisme heeft Botswana resoluut gekozen voor exclusieve verblijven: de kleinschalige accommodatie behoedt de breekbare biotopen voor te zware belasting. Daardoor ligt het prijskaartje hoog, maar de lodges en tentenkampen staan wel garant voor even intense als exclusieve verblijven.

Erheen.

South African Airways vliegt dagelijks vanuit London op Johannesburg. Vandaar is er aansluiting op Maun in Botswana, waar Cessna's naar de lodges in de delta vliegen.

Reistijd

Het droog seizoen van mei tot eind augustus is de beste periode voor het waarnemen van dieren. Van november tot eind maart is het warme regenseizoen: alles is dan groen, maar de dieren verspreiden zich meer.

Inenting

Aangeraden zijn hepatitis, polio, tyfus en gele koorts. Bescherming tegen malaria is wenselijk.

Documenten

Een internationale reispas (zes maanden geldig na het einde van de reis) is vereist. Bij aankomst krijgt u een visum.

Munt

Nationale munt is de Pula. Zorg dat je (kleine coupures) dollars cash op zak hebt: euro's kun je wisselen, maar worden niet als betaalmiddel aanvaard. Kredietkaarten worden algemeen aanvaard.

Info.

De officiële website van Botswana is www.botswana-tourism.gov.bw

Lectuur.

-Botswana, the Bradt Safari Guide, UK.

-Zimbabwe & Botswana, The Rough Guide, London.

Reis & verblijf.

De Okavango is een bestemming in het luxueuze aanbod van Wilderness Safaris, dat met een 50-tal lodges in zuidelijk Afrika een ethische reisfilosofie combineert met milieuvriendelijke verblijven, minimale impact op de omgeving en samenwerking met lokale gemeenschappen (natuurbeschoud, scholing, gezondheidszorg en hiv-bestrijding: zie www.wilderness-safaris.com, www.wildernesswildlifetrust.org en www.childreninthewilderness.com). Lodges als Chitabe, Little Vumbura en Kings Pool zijn te bereiken met Cessna en helikopter. Het is aangeraden zeker twee lodges te bezoeken met telkens een verblijf van minstens twee nachten. Voor Botswana organiseert touroperator Thika Travel groepsreizen en individuele reizen op maat. Voor inlichtingen en brochures: Pastoor van de Wouwerstraat 2, 2600 Berchem, 03 451 24 44, fax 03 239 64 79, , www.thikatravel.com.